

Мэңэлэр ыгырыларыгар— киэн суолу!

Бийиги чачырин сайдар үтүс национальностоох советскай Ийэ дойдубут Улуу Октябрьскай социалистическай-революция 60-с сылларга үктүнэ. Бу сана эрэни — капитализмтан социализмга киирин эрэни сагаллаахтыг улуу датаны аан дойду үтүс өйдөөх-санаалаах дьоно бука бары киэнтик билиэтиэхтэра. Оттон советскай дьон, ол иһинтэр бийиги республикабыт, оройуонмут үлэһиттэрэ, бүтүгүтү дьоллоох, байлыыт, көгүт уонна сайдыылаах олохторун түстэбит Улуу Октябрь 60 сыла туолуутун үлэда, «лоххо дойдубайдык көрсөргө бэлэмнэнэлэр».

СССР XXV стөйүн уонна СССР КК алтынныгыттары (1976 с.) Пленумун уураахтарынан салайтаран Мэңэ-Хангалас оройуонун совхозтара уонна «Сельхозтехника» холбоһугун коллективэ 1977 сыллаары хонуу үлэлэригэр тыа хаһаайыстыбатыгар туттулар техниканы көмүгэр, үрдүк хаачыстыбалаахтык бэлэмнэн тийэр туһунан бэртээхэй социалистическай эбэһээтистибалэри ылынылар. Ол «Сага олох» хайыакка бу дыма ахсынны 2 күнүгэр бачаэттэһэн турар.

«Хас трактор, комбайн уонна тыа хаһаайыстыбатын мас-сымынаа техникаскай өттүнөн куруук бэлэм буолуутун, тохтоло суох уонна үрдүк оморумтуолаахтык үлэлэһинин ситиһини бэйэбит бастакы учураахтаах эбэһиэспитинэн аарыһабыт», — дьэн эбэһээтистибалэри атылар. Кинилэр эһинити үүнүү төрүтэ билигин быһаарыллар дьэн туран кыһынтыг агрономическай дыһааллары үчүгэйдик олоххо киллэрэллэр, техниканы өрөмүөннээһини, харайыыга ураты бөһүөтүлөрүн уураллар. 1977 сылга массыына-трактор паркетын өскүрүмтүтүн ааспыт сыллаагар 5 бырыһыан үрдэтэргэ, уматык 2 бырыһыанга итараһа суорун көмүһүнүгэ сорук туруруннулар.

Мэңэ-хангаластар хонуу үлэлэригэр техниканы эрдэттэн хаачыстыбалаахтык бэлэмнэргэ республика бары механизатордарын социалистическай куоталаһыыга ыгырдылар.

Бийиги оройуонмут механизатордара итиннэхэ тутуһан хардарыах тустаахтары? Бастатан туран, баар, туһамалла илик резервалэри булаттыахха, ааспыт өттүгэр таһаарыллыбыт итэрэстэри дьириник ырытан көрүүххө. Ити эрэ түбэлтэтигэр бэлэнтэммит үчүгэй дыһааллар курааваахха хаалыктара, тыл дыһаалтан арааһа суора.

Оройуон совхозтарыгар, «Сельхозтехника» холбоһугар техниканы көдүүстөөхтүк туһаныы, көмүһүнүн режимэ, харыстаныыны буолуу, тракторы, массыынаы графикар үчүгэй хаачыстыбалаахтык өрөмүөннөөн таһаарыы ааспыт өттүгэр өссө да кыалла илик. Бааһыналарга ноһуому таһым тэһиэ бытаан, хаары тохтоутуга үлэ сагалана илик. Биллэрин курдук, ким эрдэ олохтоохтун дыһаамыт, ол үчүгэй түмүгү ситиһэччи.

Калин сылларга оройуон совхозтарыгар мелiorативнай үлэлэр көмүһүгэр улаатта. Холбоһор, тохсус пятилеткада Карл Маркс аатынан совхозка 4369 гектарга хөдүһа тупсарыллыбыта, бааһынада аһаан солонмута, культурнай мөчирингэр өгөһүлүбүттэра, сүөһү аһылыга буолар культуралар иһиллэбиттэра. Итиннэ государство 1,5 мөлүһүн солкуобойы бээрбитэ. Ол эрэри өгөһүлүбүт сүрдэри туһада таһаарыы үлэһэ бытаан. Совхозтар өгөһүлүбүт хөдүһаларга минеральнай уовурдуулары киллэрбэттөр. Бу үлэһэн быһыл сайын «Сельхозтехника» холбоһугун «Быһаан» звенота эрэ дырыктаммыта. Звено билигин үлэһи тохтоотон турар. Биллэрин курдук, уовурдуулуубут хөдүһалар өлгөм үүнүүнү бээрэллэр. Эһиэ-быһыл Төлөй Дирингизэди Дьэччимэ культурнай мөчирингэ туһада киллэриллибитэ уонна мөчиринг сайымгы ыйдарыгар үүтү ылымны ааспыт сыллаарытаагар лаппа үрдэтэргэ ылыммыт эбэһээтистибалэре Саха АССР Министрэдэрин Советынан өбөмүтэ. Ол тыһан барап манна үлэ-хамнас бытааран үчүгэй, киһи көрөхсир көрдөрүүлэре санаа хөтү кыһаан ситиһилиһит.

Ити сагаламмыт көсбиллээх үлэлэр дьик көдүүстөөх туһаны бээрэллэрин ситиһини — кэлэр сыл биһр дьолуһнаах сорууга.

Мэңэ-хангаластар республика бары механизатордарыгар таһаарыт ыгырылларыын бийиги оройуонмут совхозтарын уонна «Сельхозтехника» холбоһугун механизатордара адыас субу күнүгэргэ өйүөхтөөхтөр. Ол аата 1977 сыллаагы хонуу үлэлэригэр, тыа хаһаайыстыбаны үлэлэргэ туттулар техниканы көмүгэр хаачыстыбалаахтык бэлэмнэр туһунан чөпчү, ыйыккунун ыйан туран үрдэтиллибит социалистическай эбэһээтистибалэри ылыныах уонна олору ситиһиһээхтүк төлөрөргө субу күнүгэртөн ылымнан үлэһиэх тустаахтар.

Мэңэлэр ыгырыларыгар—киэн суолу!

САНА ОЛОХ

Бары дойдубар пролетарийдара, холбоһун!

Х а н ы а т
1931 сыл алтынны
ыйтан тахсар

СССР ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭҢИТТЭР
ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

№ 139 (183)

1976 сыл. Ахсынны 14 күнө
ОПТУОРУННУК

Сыһаата
2 харчы

СЫЛЫ УДАРНАЙДЫК ТҮМҮКТҮҮР ИҢИН

А С Т Ы К Э В И Л Л И И

Эрилик Эристини аатынан совхоз Уордатаагы ыччат-комсомольскай ферматын коллективэ кыстык иһин ыйыгар хас биһрдик борооску 34,6 кг эбэллэри ситиһэн совхозка бастык көрдөрүүлэһиэ.

Бу токус үлэһиттээх ылаах коллективэ старшайа К. Д. Адамс көрөр 42 борооскута биһр. диллэргэ кыстык-иһин ыйдарыгар 57,9 кг, ити иһингэр сэттиннэгэ 21,4 кг улаатан сууккада 725 грамм эбэллэриһиллэр. Оттон комсомолка А. Дуранова кыстык-иһин ыйыгар көрөр борооскуларын 37,9 кг төлөһүтөн, суукка айыы 658 грамм буоларын хаачыһада. Оһон ыччаттар ортолоругар бастаа.

Билигин дыһы ситиһиһээхтүк түмүктүүргэ бары дьолуруларын ууран үлэһиллэр.

с. попов.

З А В Ы Т Х О Н Т Р О Д О М А К ы р ы и л э р

Ферма—2000 кг. Ыанньыксыт—3000 кг.

Бастакы колонкада 1976 сыл уон биһр ыйыгар графиктара, иккискэ—толоруулары, үһүскэ—ол иһингэр кыстык-иһин ыйыгар (килограммынан):

ФЕРМАЛАР

Хайырдас	1637	1847	208
Анас Күөлэ	1765	1802	173
Төһүргэстээх	1737	1737	170
Маврыкчан I	1604	1698	109
Эбэ II	1517	1662	110
Сэмэн Үрүрэ	1601	1540	133
Бэрэ	1304	1458	156

ЫАННЬЫКСЫТТАР

Тарабукина В. К.	2462	2839	232
Абрамова М. А.	2784	2837	303
Махорова У. Е.	2237	2587	182
Сергеева А. Л.	1762	2421	249
Константинова М. М.	1928	2300	189
Кузьмина Е. М.	2247	2210	152
Кронникова Е. Н.	1762	2171	178
Дьячкова Х. С.	1928	1679	203

ЫЧЧАТТАР КУОТАЛАҤАЛАР

Оройуон сүөһү иһингэр ыччат-комсомольскай коллективтэра онус пятилетка бастакы сылын быһааныгарын бөдөөһүн иһиннэ төлөрөр иһин көхтөөхтүк куоталаһаллар. Кинилэр Улуу Октябрь 60 сылын көрсө — 60 издэллээх үлэ ударнай вахтыгыгар туран сүөһүттэн ылылар борооһукусуһаны үрдэтиһиэ бары күөстэрин ууран үлэһиллэр.

Карл Маркс аатынан совхоз Бахсытаагы отделениета 2 ыччат-комсомольскай фермалаах — «Сардаана» уонна «Кэскил» — «Сардаана» 13 ыанньыксыттара 175 ынагы ылылар. Оттон 10-ра комсомолкалар. Кинилэр бары онус кылаас кэһиниттэн төрөбүт совхозтарыгар 2—3 сылларын үлэһиллэр. Ферма старшайынан комсомол чилиһэ Анна Окөненикова аһаммыта. Ыччаттар наставниктарынан Д. В. Сысольтэна, И. С. Сергучева, Е. Е. Говорова буолаллар. Ферма үрдүнэн сылга биһр фуражнай ынахтан 1150 кг үүтү махтаах сорукарын 11 ый түмүгүнэн 108 бырыһыан төлөрдүлэр эбэтэр 2176 центнер үүтү ытылар.

Оттон «Кэскилгэ» 13 үлэһит

193 ынагы кыстатан тураллар. Ферма старшайынан хайыс да сылын В. Ф. Слепцов үлэһир. Манна Марфа Ильинична, Мотропа Николаевна Местниковалар наставник быһыытынан эдэрдэргэ куруутун суба-ама бээрэллэр. Бу коллектив үрүг иһини дэлэтиһиэ сыллаагы быһаанын 121,7 бырыһыан төлөрөн үрдүк көрдөрүүнү ситистэ. Кинилэр хас биһрдик фуражнай ынахтарыттан 1461 кг ытылар. Кыстык-иһин ыйыгар үүтү ыаһыны заловойуан 123,5, оттон сэттиннэгэ 144,2 бырыһыан төлөрдүлэр.

Бу совхоз Төлөй Дирингизэди биригээдэтин «Төрүүт» ыччат-комсомольскай фермата 160 ынахтаах. Ферма 11 ый түмүгүнэн биһр фуражнай ынахтан 1581 кг үүтү ман, сыллаары быһаанын 161 кг-нан аһарда.

Эрилик Эристини аатынан совхоз Чакырдаагы отделениета үүт заловой мамыгар сыллаагы быһаанын 11 ый түмүгүнэн 105,5 бырыһыан төлөрүлүгэр «Маарыкчан» ыччат-комсомольскай ферма коллективин (старшай Е. М. Кузьмина) өгөтө улахан. Ферма үтүс ыанньыксыттара үрдүк көр-

дөрүүлэһиллэр. Кинилэртөн биһрдик фуражнай ынахтан Фекла Флегонтова — 1843, Мария Михайлова — 1918, Дария Григорьева 1661, Марфа Админова — 1476 кг ытылар.

Эрилик Эристини аатынан совхоз «Юбилейнай» ыччат-комсомольскай ферматын бизе ыанньыксытыттан үһс — комсомол чилиһингэрэ. Ферма старшайа ИВСККС КК «Ыччат наставнига» аһагынан наһараадалаһымит А. Т. Кузьмина эдэрдэри бэйэтигэр түмэ тардан үлэһир. Ыһыл орто оскуолаһы бүтүрбит Зоя Андреева 11 ый түмүгүнөн быһаанын 101,7, Наталья Луккина — 104,5 бырыһыан төлөрдүлэр. Оттон Елена Григорьева хас биһрдик фуражнай ынахтыттан 2092 кг ыта.

Оройуонига 5 бороон көрөр ыччат-комсомольскай эвенолар үлэһиллэр. Уон биһр ый түмүгүнэн оройуон үрдүнэн Карл Маркс аатынан совхоз ыгырылаах «Юбилейнай» коллективэ бастаан иһэр. Кинилэр төрдүө буолан 183 борооскуну тутан кыстык-иһин ыйыгар биһрдиклэрин эбэллэрини 39,3 кг тиэртилэр.

Е. СТРУЧНОВА.

Оройуон полиграфистара онус пятилетка бастакы сылыгар ордуук тэрэһиниһээхтүк үлэһчөн иһэллэр. Сыл бастакы уонна үһүс кварталларын түмүктэринэн промышленнай предриятиелар, производствоннай төриэлтэлэр социалистическай куоталаһылырыгар кыһылыларынан тахсан, полиграфиста коллективэ СССР КК

ПОЛИГРАФИСТАР САҤА СОРУКТАРА

райкомун уонна райсовет исполкомун көһөрүлэ сылдар Кыһыл аһаматын ылыгыта, оттон иккис квартал түмүгүнэн оройуонига иккис миһээстэммитэ. Соторутаагыта СССР КК Кини Комитетын алтынныгытаагы (1976 с.) Пленумун уураахтарын олох-хө киллэрин сорукутарын туһунан бөһүрүөһү дүүлүһэн барап, типография коммунистара, бары үлэһиттэре 1976 сыллаагы производствоннай быһааны ахсынны 20 күнүгэр дьэри төлөрөн тийэргэ уонна онтон хаалар биригээһи пятилетка иһин сылын сүөгүтүгэр үлэһипргэ быһаарынылар. Полиграфистар иһини тэһэ, Улуу Октябрьскай социалистическай революция 60 сыла туолуутун иһингэр социалистическай куоталаһыыга киирсөн, юбилейлаах сыл производствоннай программатын бөдөөһүн уон хонук иһиннэ то-

лөрөргө, борооһукусуу хаачыстыбатын өссө тупсарга эбэһээтистибэ ылынылар.

Типография ыччат-комсомольскай коллективэ Советскай былаас тариллибитэ 60 сылын көрсө коммунистическай үлэ коллективин үрдүк аатын ылар иһин куоталаһыыга киирсэргэ быһаарыны.

Г. СИВЦЕВ,
хаһыат ӨНЭЛЛ, нэрр.

МАТЕМАТИКА КАБИНЕТА

Соторутаабыга Саха АССР Үөрэбин министерствота республика оскуолаларын математикага кабинеттарын көрүү түмүгүн таһаарбыта, Онно Чурапчы 2 №-дээх абыс кылаастаах оскуоланын кабинета үһүс биризмийизин бэлэтээминит.

1. Маастарыстыбаны үрдэтии суолунан

Н. Д. ПЛАТОНОВЫ өбөлөрү кытары элбөхтүк, дыңазардаастык үлөтүр, сымтан сым үрүк көрдөрүүлөри өтпөөр үчүтүл дикон дьон көпсөтэлэрини ичтөр буолбутум быданнаата. Ол кынан баран, бу өйдөстөхкө, кини туһунан хаймакка, сурунаалга тахпым суох эбит. Ол, бэйэлэрин эбөөһүнэстэрин туохтаабыр да үрдүктүк тутар буолан тугу оңорбуттарын хаһан да астым-мат дьоннор үгөстөрүнөн, кини ону көпкөн-ипкөн сымдыбатыттан, минник кыада, бу кыйытар-бата дикон айдаарбакка, бэйэтэ ор-тууу оңосто, бүтүрө-оңорор сым-дыттан быһынлаах.

Кийн Якутскайдаарыг учителскай институту бүтөрөн математика учууталыннан үлээлээбитэ сүүрбэ иккис сылыгтар барда. Биир идэрэ итнчгэ уһуһиук сырыласпыттары омыттаах дьоннорунан аарааччыбыт. Үрдүк көрдөрүүлэри ситистэхтэринэ буолуох буолбутун курдук санааччыбыт. Ол эрээри опыт албах күн-дьыл аастар эрэ халлаантан гүһөн көлөр буолбатах, үлээлээбит бастакы күнтэн бейс маастарыстыбатын үрдэтэр иһин мөккүстөхтэ эрэ муньбулар. Бу өтүһүн Константин Дмитриевич тэтгэ брдүк эдэрдэргэ көрөхсө биллээх.

Учуутал интернаргизхтөөх, билихтээх-көрүөхтээх боппуруосна бэрт албах. Олоргон талан Константин Дмитриевич Үөрөх дыйлын сараланымытыгар быһыл чопчу ханник боппуруобу дириктээн үөрэтнэхтээвэр былаан онгостор эбэт, холобур, үөрөһөччилэр билиинтэрин учуоттааһын өрдүк тунсавай суоллара, үөрөһү билингэ оҕо психологическай уратыларын сабыдыала уо. д. а. курдук боппуруостары ылар. Үөрөх дыйлын устатыгар ити боппуруостарга аналлаах кинигэлэри, ыстатыйалары ирдэһэн туран лавар, конспекттыр, хайыматтан, сургуннаалтан кырыһан аналлаах наапханалары онорор. Дьэ оһон иһгүө сылыгар былаанга көрүмүт чопчу боппуруостарыгар чуолкай системанан үлэллир. Кэһиники ити системаны толорон, тунсааран бизэрэ матырыйаалы буллар эрэ, эһизэ конспектаан наапкатыгар уган, ситэрэн иһэр. Ол эрэри былааныгар киллэрбөтөх боппуруостарынан интернаргизмга аһаах саламат. Оһо-

2. „X“, „Y“ саарыстыбаларыгар

Кабинет аанын аһары кытары киини хараар, туох-ханык ичиннэ, циркуль уотна, линейка ойууламмыт, математической формулаларынан киэргэттиллибит сүүнэ улахан стенада бырабыллар. Ол ойбоһугар — электрифицированнай төгүллүү таблицаата. Эркинигэ тула таблицалар көккө-дөбөттөр. Одо машина, дьа кырдык, «Х», «У», мунура билибит сымыннаралар муударайтан муударай саарысчыбаларыгар биэр буолан хаалбыт курдук саныналар сөп өбүт.

Стенда утарытынаады истиэнэ (төтөрөөт лийиштэн эрэ кыра
устатын тухары сыһа аныгылыы кээмөйдөөх лээнгир пленнаа)

ининин чуснай гына, илһанан
сүрүлүүт боннуруостар, араа
урууһыдар кэстэ туһаллар. Дуос-
кара улаһааччылартөн уратылар
өктөн көрөн сүүтэспытинин, жи-
һинтэспитинэн эбэстэр, учуутал
сүрүннээһинин мөккүсүтүнүн
бараллар. Ити — экран уонна
дуоска туттулуутун биһр эрэ тү-
гөнэ. Дьингэр, уруок хайа бадарар
түтүнгэр араастаан туһанилалл-
338

Копозитивтары Константин Дмитриевич рентген туттуулан туналарыттан тахсыбыт пленкаларын сылаас ууга суулан, эжүлснатын адыаппакка эрэ күлүгүн суох өтөрон барап, туш чэраппилэмэи сурууан бэлэмниир эбит. (бэргэ тылхынан эрчиллэргэ аналлаах сөүдүдүтэр, толкүйдүтэр хабзаппаах ийи тылхылар, араас чертэктэр, задачалар уошна холубурдэр үсүлүбүтүллара, үүстүк задачалары, холубурдары сүөтүлүгүн бэрэздэгэ киллэрүлүлэлэр. Барыта 760 копозитив өңөһүлүбүт. Үчүттүл этөрүнэн, IV—VIII кылаастарга туттарга иттигүн өрдүк наада буолбат эбит.

Дуоска быланын тухары хас
заданы үргүлдүү тардылыбыт
синьынгас дьааһыктарга үктөнн
турар. Олөр таблицаары хари
ларга аналлаахтар. Таблицаары
калин өттүлөрүнүн маарымнада
сийыаран бөбөргөспүттөр итээн
из балтыахтым рейкаа сыйыар
быттар, ол балтыахтарынан
дьааһыктар биттэхтигэр гема
тынан көрөн бэрээдэктөөн ыйа
быттар. Инньэ гынан, дьааһыктар
тобо да үөһө өттүлөрүнүн аһы
лынналар, учуутал иаддалаарын
дэбигис бузар. Отгон минна 66
балэм таблицаары таһынан 47
устуука бэйэ өнөрбүт таблица
ара бааллар. Дьааһыктары на
дидьар эрэ фланслограбы эгик
туруорар үктэн быһымтынан ту
банарга эмнэ олус табыгастаах.

Фланеллограф — түүлээх от-
тун таһында гыза фанерада
тигрон барын араамалаан элбис-
пит көннөрү фланель тагас. Кэ-
мэйинэн кэвчики кэмгэ ханна
бабарар кизиник туттуулар буол-
бут көбөрүүлэ сыдыар дуоска
сага. Кини түүтэ кумаарыттан,
хордуонкаттан кырыллан онго-
һуулубут геометрический фигуралар
ары сыһыары тут дарааны ыһы-
пат. Онон фланеллографка ити
фигуралары араастаан хамсатыма-
ха, холбуохха, араартыаха, төг-
нөвү көрүөххэ сөп. Итинник хам-
сыар фигуралар' өбө бөлөмтөтүн
ордук тардаллар уонна чуолкай
уһуулубут өйдөбүлү хааларалар.
Константин Дмитриевич
фланеллографка анзаан фигуралар
43 набордарын хордуонкаттан
уонна халын кумаарыттан оҥор-
бут. Итини таһынан уруокка,
маастыгыттан көрөн, ханнык бара-
дар кумаарыны бүк-тах тутан
фигура аҕалгөтүн көрдөрүөххэ
сөп.

Координатная доска, типовая

3. Саамай эппиэттээх түгэн

Сорехтор учуутал үлэтин уруоктары биэрининэн мугурданаар курдук санамаллар. Дыһгар, уруок дьен учуутал үһүн кыһаһын быһа, ардыгар тууһары дараһы балаһыһымит уһуһуктаах үлэтин түмүктүүр эрэ түгэһинэн буолар. Саамай эппиэттээх түгөн — дьэ ити балаһыһыһар, уруок

задачлары суоттуур плашмет, тогулүү электрифицированной та-
блицатын курдуктары, кинилэр
оңоһуулары, хайдах тутуулал-
лары, машина көпчөлүктү сүзөт.
Итилэр, ааттарыттан да көстөрүн
курдук, чуолкайдар, судургу оңо-
һуулаахтар, ол ээрэри туһаан-
нах уруктарыгар аһары кө-
дүүстөхтөр.

Кидин бэлдэгдөтгүйн «самостоя-
тельный» үлэ картчкалара» дүн-
нэр тардаллар. Хөлөбүр, V кы-
лааска 30 үлэгэ хас биһрдинла-
рингэр 30-түү картчка оигһуу-
лубут. Олөр 4-түү вариашнах-
тар: I — молтохторго, II, III —
ортотук, IV — үчүгәйдик үөр-
нээччилэргэ. Үөрөнээччи бэйтин
картчекатын ылан баран учуу-
тал ыйбат варианын татараа-
тар үсүлүобуйатын устубанка
эрэ суоттүр. Түртөнник суот-
таан таһаардагына, учуутал ке-
лүүлээвининин, үрдүкү варианга
ылар, ол киннэхэ, түбүгэр, ула-
хан наһарааданан буолар. Бу кар-
тчекалар учуутал даһаны, оһолор
даһаны үлэлэрин улаһанык бы-
һатытар. Константин Дмитриевич
ону биһирээн аһардас V—VI кы-
лаастарга 3000 картчекалары
оһорбут. Онтукатын албах ийч-
кэлэрдаах дыаһыкка бэрээдэ-
тээхтик үтө сымдар.

Итгнний картчаклаар хонгуруулгай үзэлэргэ эмнэ туттуузаллар. IV—VII кылаастарга холбоон 70 үлэвэ 1912 картчка оногоуалубут. Вилрдилэрэ эмнэ түөртүү варианнаахтар. Кинилэр самостонтельнай үлэ картчкиларын дыааһыгар «К М...» дигэн бэлдэлээх ячейкаларга кылаастыныаа ниддатыаа үгүддубуттар.

Кабинетка техничeskэй сред-
стволартан кодоскобу таһынан
«Ляи» диапроектор, «Индия» кино,
«Украина» киноаппарат баалар.
Киноаппарат анализлаах фильминер
кабинеттигиттан көрүн туһанымалар.
Оттон диапроекторга анаан Ко-
нстантин Дмитриевич диафильме-
тесканы байыта төрүмүт. Бары
техничeskэй средстволар, песо-
биелар туусайы оңоһуулаах ыс-
каастарга ууруллан тураллар.

Рөстөрүн күрдүк, кабинет бары-
баайа-дуола өрө истен өйдөөнүнүн
керен өйдөөнүнүн чыгытэргэ
игизнэне урук проценны түргэ-
тэргэ туһайыллыбыт.

ПИЭТТЭЭХ ТҮГЭН

бары өттүнэн сэрэхтээхтик тол-
куйдаан көрөр кэмэ.

Маньлаха Константин Дмитрие-
вич ураты суолтаны тылы-оһу
чокуйууга, араас төгөбиллэри
килэсөн оһо чуолкайдык ойдүү-
рүн ситиһиниһэ биэрэр. Холобур,
киһи биһр идэлээбэ Е. С. Лукни-
н «Математика учуутала К. Д.

Платонов үлэтин сыһа» дии
рефератыгар үгүстөн мааник хо-
лобуурдары аңалар: 1 квадратнай
сантиметрга салтын баттааһыннан
быһаарыта — «тынырах саа
сиргэ биэр килограмм күүһүнэн
баттыыр», эбэтэр эргимтэ уонна
көһө сыстыһар төчөөлөрү туһу-
нан — «аралаах иһитигэр сыста
«ытар совохтоо оро эбит, иһата—
эргимтэ, аһата — көһө».

Иккинхизин, ого хайлыг-үйсэр бидэр принциптеригэр, сокуонна-
рыгэр, теоремааларыгэр тизэвирэн
задааны суоттууругэр чинчийэр
хабааннаахтыгэр үзэлиирин, онтон
салга түмүккэ кээлрин септирэгэ
кыһанар. Үөрэнзэччи ити курдук
бэйэтэ толкуйдаан ойдообөтүп,
«арыйбытын» днэхкэ дуу, үм-
нааччыта суох, кини чинчийэн,
иптэн-топтон корорго үөрэнэрэ
эмнэ улахан суотталаах.

Үсүүнэн, шкни-үс уруок нигу барылынхтах матырыһааллары бу уруокка барылар матырыһааллары кытары хайдах сибээстэхтээрин эрдэттэн толкуйдур. Онон үөрөттиллэр матырыһааллар бэйэ бэйэлэрин кытары ыксатык сирэттиһэллэрин, систематаналларын ситиһэр уонна ол ситиһ ханна тийбэн быстыбытын чуолкайдик быһааран үөрөнөөччилэргэ биһирэйдик көмөлөһөр.

Төрдүгүз, угус адар учу-
галар уруок бир былааны
онотуунан мугурданаалар,
уруока оворор ларыраппыт-
рын көрө-көрө ол былааны
былмытыган «жүздөн» бара ту-
раллар ошон былаанарыттан туо-
раан, сөптөө суолу-ниги булак-
ка сыналгах мүнүттөлөрү сүт-
рэлэр. Отгон Константин Дми-
триевич оворор уруок бу сүгү-
дөр багар ларырапмактара дө-
бөт сирдоритер хайлан даган,
саппаас варианнардах булар

Тийнээр, Константин Дмитриевич урууктара бэйс-бэйлэрингээр яарангаснартат, түргэн татим нээхтэр, араас техническэй средстволар, кәрдерөн үөрәтәр пәсә биләлар туттулуларынан, сәгчә сәгчә түгәшнәр сәлбуйсууларынан мәддә сәргәх үлә процедиһна буолаллар.

Таб. Платонов итинник үлэ-
дэн ааспыт үөрэх дыйлыгар оро-
дор, бука бары математикада си-
тингэллэрин хааччылыыта. Баста-
мы чиннигэ 70 үөрөнөөччүтү
төн биһр оро ситиспэтэ. Сыл ала-
рыгар кини да ситинэ дик-
чуутата эрэллээхтик этэр. Бу ос-
куела үөрөнөөччилэрэ оройуна
наары математическай олимпиа-
даларга сыл ахсын бастыһалар.

И ОКОЕВОВ.

Снимок из: К. Л. Платонов.

В. БАРАШКОВА фотота.

САКААНЫН №-рз 149